

Ročník: 99 | číslo: 20 | 19. května 2019 | Cena: 10 Kč

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Téma: **Ekologie**

Bab. 30.

EDITORIAL

Jestliže se naše porevoluční, demokratická ústava vyhne tomu, co je pro člověka dnes nejdůležitější (ekologii), nebyl listopad 1989 žádnou revolucí, byl to jen mocenský převrat bez poučení z lekce komunismu i z kritiky kapitalismu.

Výsledkem bude jenom to, že naši občané mohou svobodně dohánět zpoždění v oboru spotřeby a pohodlí. Pak ale nemáme Evropě čím přispět, nemáme co říci...

(Ludvík Vaculík)

Možná si vzpomenete na loňský srpnový ČZ, kam jsme zařadili informaci o knize japonského autora Li Qinga o tom, jak blahodárné a přímo léčivé účinky na lidský organismus má pobyt v lese a v přírodě.

Když se nyní nad tímto článkem zamyslím, neubráním se obávám, zdali taková terapie bude za pár let ještě vůbec reálná. Nebude tento „zelený luxus“ dostupný jen pro pár vyvolených? Vždyť dění kolem nás, zdá se mi, vzbuzuje nutkavý pocit, že se člověk snaží právě o to příjemné „zelené“ žití se mermomocí připravit.

Všimli jste si také, jak se vše nyní na jaře usilovně likviduje: kácí, prořezává, seká...? Počínaje lesy ochromenými útoky kůrovce a sucha i alejemi podél cest... Proč se cestou do práce parkem Stromovky místo zpěvu ptáků stávám smutným posluchačem a svědkem brutálního využívání všemožné techniky? Moc mi to nedává smysl. Neplatí už, že zezeleň působí jako přirozený „ochlazuječ“ teploty ve městě? Nezvlhčuje vzduch a nedává blahodárný stín? Nepocítujeme poslední léta zvláště intenzivně právě horko a sucho? Stejně záhadně mi zní, když v rozhlase ráno slyším předpovídat další nádherný slunečný den - kdy se srážek a zataženého oblohy „nemusíme obávat“...

Je mi líto, že náš „ekologický“ úvodník nabral takový plačtivý tón v duchu Zemi zvoní hrana. Opravdu bych moc chtěla přidat i nějaká nadějná veselejší slova. Snad je naleznete v příspěvcích našich milých autorů. Díky za ně. A nezapomeňte navštívit výstavu o vodě, která na pražské Kampě probíhá do 28. května. Venkovní expozice snímků z mnoha koutů planety vás překvapí. KB

ZE ŽIVOTA CÍRKVE

Vidí nás svět, když si zakryjeme oči?

V pražském kostele Nejsvětějšího Salvátora se při příležitosti Dne země konala 30. dubna ekumenická bohoslužba. Kázáním zde posloužila sestra Martina Kopecká z naší Církve československé husitské, přítomen byl mj. též římskokatolický kněz Tomáš Halík a za Ekologickou sekci České křesťanské akademie pak Jiří Nečas. Zpěvem skvěle zvolených písní potěšil sbor Gabriel. Níže uvádíme zkrácené kázání sestry Marty o tom, jak nemocný je náš svět a jak potřebné nyní je, abychom se všichni spojili k jeho uzdravení. Abychom si nezakrývali oči před tristním pohledem na něj.

Vidí nás svět, když si zakryjeme oči? Vidí. A přesto si je zakrýváme.

Milé sestry, milí bratři, je to snadné, instantní řešení toho, co nás dneska trápí. Řešení docela podobné tomu, co se stalo před několika tisíci lety. Zakrýt si oči, zhasnout a nevidět, jako v kulisách světa, který stvořil panovník Kapilavastu, otec prince Gautama Siddharty. Chtěl, aby jeho synek nikdy neviděl nemoci, aby nebyl konfrontován s chudobou, se stářím a utrpením. Všechny tyhle věci před ním tajil. S malým princem si mohli hrát jenom mladí a krásní lidé, v nádherném paláci se zavlažovaným trávníkem potkával jenom zdravé a usměvavé dvořany.

Mělo to jedinou chybu. Ten svět nebyl reálný, byl to svět našich dnešních nablýskaných reklam a bezchybného zboží, kdy nevidíme, kolik utrpení a námahy tahle dokonalost někoho stála, je to svět, kdy zoufalí a nemocní, zničená příroda, bída třetího světa a další bolesti lidstva jako by byly vytlačeny za vysokou hradbu města. Svět by byl možná docela krásný, kdybychom o jeho utrpení nevěděli, byl by bez kazů – ovšem tak trochu by zahrňoval pod povrchem.

Náš svět je nemocný a potřebuje lékaře. Pravda se nedá tajit ani utulávat. A tak i princ Gautama jednou ze zvědavosti překročil zdi paláce a téměř omdlel z poznání holé skutečnosti – vydal se potom na cestu osamělého poutníka, šel hledat pravdu. Chtěl otevřít oči, vidět i být viděn.

Starověký vykladač Písma Órigenes ve svém díle *O základech* napsal: Existuje ještě mnoho jiného, co je nám skryto a co zná jenom ten, který je lékařem našich duší. Lékařem těla, duše i ducha je Ježíš – Bůh, který přebýval v našem světě a nikdy nezavíral oči před žádnou bolestí lidstva.

Naopak, všeho trápení se dotýkal.

Uvidí svět Nikodéma, když si dlaněmi přikryje oči? Uvidí. A tak čeká, až bude noc. Ty nejdůležitější, zásadní, život proměňující události si člověk dopředu nepřipraví, nevypočítá, ani je nevyčte z knih. Takové události se prostě a jednoduše stanou. Člověk je potká na cestě, jako by mu šly naproti. A on, plný údivu, jim řekne „ano“, přijme je. Život dostává nový směr, který je stejně překvapivý, jako samozřejmý.

„Vít vane, kam chce, jeho zvuk slyšíš, ale nevíš, odkud přichází a kam směřuje. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha.“

Tak k člověku přichází obrácení, znovuzrození. Tak k člověku přichází víra.

Všechno v životě, ve kterém je upřímná víra, spěje v důvěře k rovnováze a harmonii. Bůh člověka odvrací od zla a vede ho k činění dobra. K tomu, co lidský život a celou Zemi zachraňuje, podporuje a hojí. Bůh se nám skrže zázrakem prostoru mezi já a Ty ukazuje jako živý.

Cesta našeho života – i přirozený stav přírody a všeho živého – se podobá řece Jordánu. Řeka Jordán se během svého toku proměňuje. Pramení na úpatí hory Her-

Na titulní straně obraz Lesní motiv (olej na plátně) z roku 1935 od malíře Karla Babinského (1909–1999)

mon, protéká Galilejským mořem – bohatým na ryby, různě se kroutí, až se nakonec vlévá do Mrtvého moře - kde nežije nic a kde je úplné ticho. Ta řeka prochází cyklem života – od začátku života k jeho konci, proměňuje se zásadním způsobem. Nezchází a nikdy nevyšumí – naopak smysluplně se posune, dává v každé fázi smysl, promění se.

V životě člověka i v přírodě nastává moment „metanoia“, posun v myslí, základní změna. Metanoia – proměna, je jedním z řeckých slov, ve kterých je shrnuta podstata Ježíšova učení. Dalšími jsou basiela – království, agapé – láska a therapeia – uzdravování. Tyto čtyři principy jdou ruku

v ruce. Ale když si před nimi zakryjeme oči, když zabráníme tomu, aby se to vše mohlo dít, nastává kolaps a definitivní rozpad. Oči si zakrýváme před stavem našich životů, vztahů i před situací, do které jsme vešli naši Zem. Tu jedinou Zem, na které smíme žít a která nám dává všechno, co bychom mohli potřebovat. Ale my chceme víc, jinak, bez respektu k metanoia. O basileia, agapé a therapeia ani ne-

mluvě. Ježíš se s Nikodémem baví o tématu, které bylo v podstatě základní nadějí židovstva té doby – Boží království. Tedy „nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit Boží království“. Židé očekávali příchod Mesiáše a nový věk spravedlnosti a dobrého Božího panování, jak jej předpovídali proroci. Nikodém jako zbožný farizeus očekával Spasitele. Ježíš slova a naděje proroků potvrzuje a Boží království skutečně přichází. Kdo je ale spatří?

Podle Ježíše je to ten, kdo se „narodí znovu“ – uvěří, nechá se pokřtít, projde fází metanoia v důvěře a pozve živého Krista do svého života. Nebude už vyžadovat: „Tak, Bože, něco udělej, a já pak uvěřím“, ale – já uvěřím – a všechno se stane. Ten, který se narodí znovu, udělá na trase pouti „já a ty“ významný krok, vstoupí do dimenze, kde není jen já, já, já, ale kde je prostor ke sdílení, kde „já“ umožňuje realizaci protipólu „ty“, v lásce, v respektu, ve stavu smíření, který je pátým elementem momentu metanoia.

Vidí nás svět, když si zakryjeme oči? Vidí nás země, když ji slepí devastujeme a jejích darů si nevážíme?

Kristovo pozvání k novému narození je chvíle, kdy naše dlaně klesají jednou pro vždy z očí dolů. Cesta k novému narození vede přes důvěru v Ježíše Krista: „Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“

Noc kostelů v NO Nymburk

18 h - Zahájení Noci kostelů 2019 v Husově sboru s úvodní modlitbou.

18:05 h - Loutková pohádka (nejen) pro děti „Kniha pravěku“.

18:50 h - Kytarový koncert Adama Morkuse - Fingerstyle Acoustic Guitar.

20 h - Marcel Zmožek: „Láska je největší dar“. Hodinový koncert známého zpěváka.

21 h - Dobrodružné cesty po východní Africe (Etiopie, Keňa, Tanzanie, Zimbabwe) s Pavlem Bendou. Přednáška známého cestovatele s promítáním.

22:30 h - Písně s piánem. Půl hodinky s písněmi moderními i klasickými...

23 h - Modlitba a závěr Noci kostelů.

Kostel Mistra Jana Husa v České Lípě slaví 90 let

Náboženská obec ČČSH v České Lípě vás srdečně zve na

SLAVNOSTNÍ BOHOSLUŽBU

v neděli 26. května 2019 v 10 hodin.

Bohoslužbu slouží patriarcha ČČSH Tomáš Butta, biskup Královéhradecké diecéze Pavel Pechanec a liberecký vikář Benjamin Mlýnek.

Hudbou doprovází vokální a instrumentální soubor náboženské obce.

Autor fotografie: Robert Mekiš

Mrtví milovat nemohou (Václav Hrabě)

J 13,31-35

Dějství první: Janova 13. kapitola. Blíží se Velikonoce a Ježíš se loučí s učedníky. A jako každý, kdo miluje své blízké, klade ve své řeči důraz na dvě věci. Za prvé učedníky připravuje na brzkou budoucnost, na to, že s nimi již dlouho nebude. Ale jakkoli to pro ně bude bolestné, s tím je potřeba počítat, jeho odchod jim bude k užítku. Brzy to pochopí. Zatím však ještě nechápou. Ať tedy věří! Tím druhým, co Ježíš zdůraznil, je to, co je pro něho při loučení nejdůležitější.

Láska. A právě tu chce, coby svůj kšaft, učedníkům zanechat. Budou ji mít, i když on odejde, pokud splní jeho nové přikázání na rozloučenou: „Nové přikázání vám dávám, abyste se navzájem milovali, jako jsem já miloval vás, i vy se milujte navzájem.“ Krátce na to nastaly Velikonoce.

Dějství druhé: Je po Velikonocích. Zmrtvýchvstalý Pán přichází znovu za svými učedníky. Ale ani tato doba nebude trvat dlouho. Po čtyřiceti dnech

skončí. Ježíš se tedy znovu loučí s učedníky. A opět jim v podstatě klade na srdce dvě věci. Jak podobné je to druhé dějství onomu dějství prvnímu! Ježíš znovu připravuje učedníky na změnu. Opět to pro ně bude velká změna a nelehká situace. Avšak nyní, nyní mají učedníci za sebou již velikonoční zkušenost a mají očekávat seslání Ducha svatého. Jsou již jiní, a přece v jejich životech bude dílo vykoupení ještě dovršeno. I tentokrát však Ježíš vybízí své nejbližší, aby jej následovali. V moci Ducha jako svědkové evangelia a nového života (Sk 11,1-18). Nyní již učedníci vědí, že změna jedním neotřese: Ježíš je a bude stále s nimi. Poté nastaly Letnice.

Dějství třetí: Kolem Ježíše jsme shromáždění my. Ohlížíme se s vděčností k událostem Velikonoc a vyhlížíme Letnice. Jsme to my, kdo dnes Ježíšovi naslouchá. Ne, nepřekvapuje nás to již. Ježíš nám dává stejné přikázání, stejný kšaft, „abyste se navzájem milovali ...“ Avšak, to se toliko neopakuje historie. Zde se děje víc! To jsme směli z Boží milosti sami vejít do dějin spásy. A stát se těmi, kterým Ježíš spolu s bílým rouchem pokřtěných zaslíbil dar Ducha svatého a spolu s ním dal i důvěru, že v našich životech bude mít jeho nové přikázáními dobrou odezvu, jeho kšaft bude v dobrých rukou. Ježíš je vprostřed nás, tady a teď. Třetí dějství našeho přemítání nad Písmem, a přece je to jedna událost! Jak je to možné? Tak, že ona chvíle, kterou zachytil evangelista Jan ve své 13. kapitole, se stala událostí našich životů. Tady a teď v Ježíšově přítomnosti se stává naším nyní. Jsme obdarováni vírou, novým životem, Duchem. Máme vše pro to, aby se naše nyní s Ježíšem stalo naším časem, ve kterém zavládne jeho láska.

Za pár dní se u nás ve Vrchlabí odehraje koncert Vladimíra Mišíka. A při přemítání nad našimi dnešními texty Písma se mi stále honí hlavou slavná báseň Václava Hrabě, kterou Mišík zhudebnil. A v jednom musím dát básníkovi za pravdu: „... mrtví milovat nemohou.“ Amen.

Vladimír Hraha

4. NEDĚLE PO VELIKONOCÍCH

Zpívejte Hospodinu píseň novou, neboť učinil podivuhodné věci, zjevil před očima pronárodů svoji spravedlnost. Aleluja!

(Žalm 98,1.2)

První čtení: Skutky 11,1-18

Tužby velikonoční (III):

2. Za naši věrnost Kristu osvobozujícímu od hříchu, zla a smrti, modleme se k Hospodinu.

3. Za nebeská obdarování a dokonalé dary milosti Boží, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Nebeský Otče, ty žehnáš svým věrným, aby byli jednotní ve slovech i činech. Dej, ať si zamilujeme tvá přikázání a toužíme po tom, co nám zaslubuješ! Osviť nás, Bože, svým svatým Duchem, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení: Zjevení 21,1-6

Evangelium: Jan 13,31-35

Verš k obětování: Žalm 145,3

Verš k požehnání: Jan 13,34

Modlitba k požehnání:

Nebeský Otče, přispěj nám, abychom tvou milostí, již jsme od tebe nezasloužené přijali, byli očištěni od hříchů a ochráněni před každým pokušením! Prosíme o to ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 58, 99, 103, 110, 162, 293

Bože, který činíš skrze Ducha svatého, že je naše mysl stejné vůle, dej, ať všichni, celá tvoje rodina, milujeme, co přikazuješ, a toužíme po tom, co zaslubuješ, aby při všech proměnách našich dnů a věcí kolem nás byla naše srdce zakotvena tam, kde je pravá radost. Skrze Krista, našeho Pána. Amen.

Jaká je naše platforma

Málokdo z nás si ještě před pár lety dokázal představit či připustit, že stabilita naší drahé Země je tolik ohrožena. O mezilidských vztazích víme, že nejsou vždy harmonické – občas s někým máme konflikt, bijeme se do krve, nesnášíme se, spíláme si, podráždíme se, pomlouváme... a teprve když ten druhý vážně onemocní, dokážeme trochu ustoupit ze svých stanovisek, zjemnit svá prohlášení o něm, dokážeme soucítit s jeho starostmi a bolestmi a třeba se i radovat z jeho pozitivních stránek, které jsme předtím neviděli. A možná máme v skrytu duše i výčitky, že jsme byli tak necitelní. Tak i ve vztahu k Zemi jako by se v posledních pár měsících a týdnech celý lidský svět začal probouzet. A bolí to. Člověk

zpytuje svůj vztah k Zemi. K Zemi, která ho nese, živí a občerstvuje. Přesně to jsou totiž její pozitivní stránky, na které jsme si tak zvykli, že jsme na ně zapomněli. Přestali jsme je vnímat. Přestali jsme o nich přemýšlet, radovat se z nich, přestali jsme pociťovat vděk. Hádali jsme se se Zemí a tvrdili jsme jí, že nám musí vydat co nejvíc toho, co má. Že na to máme právo. A Země se občas bouřila a protestovala. A my jsme s pomocí techniky začali brát: těžít, meliorovat, narovnávat a regulovat, betonovat, lovit, křížit, geneticky modifikovat... A Země začala být nemocná. Nejdřív jen tak postonávala. A teď, v posledních týdnech a měsících se k nám dostala zpráva o vážné diagnóze. Jenže Země nestojí proti nám jako partner v dialogu. Země je pod námi, pod našima nohama – nese nás, živí a občerstvuje. A tím se celá věc komplikuje. Zalekli jsme se. Je nám najednou jasné, že teď už výčitky svědomí nepomohou. Tušíme, že se po nás chce něco víc: změnit sami sebe a začít neodkladně konat.

A tak někteří z nás už zkoušíme měnit svoje zvyklosti, třeba si nebrat v obchodě tolik jednorázových plastových sáčků. Anebo žádné. Nejíst tolik masa. Anebo žádné. Omezit létání letadlem. Anebo nelétat vůbec. Častěji jezdit hromadnou dopravou, na kole, nebo víc chodit pěšky a auto nechávat v garáži. Anebo ho prodat a obejít se bez něj. Někteří mimořádní jedinci si předsevzou začít žít bez produkování odpadu. A čím víc se takto jako jednotlivci snažíme, tím palčivěji nám začne být jasné, že naše vlastní osobní nasazení nestačí. Že musí velmi rychle jednat vlády států a vedení měst a obcí. Jenže se zdá, že nejednají dost rychle. Času je tak málo. Začíná to být depresivní.

Jak z tohoto myšlenkového a čím dál víc i emočně-duševního rébusu ven?

V polovině dubna tohoto roku řekla Gréta Thunbergová, mladá švédská aktivistka, během své řeči na půdě Evropského parlamentu: „Čím větší platforma, tím větší zodpovědnost.“ Dalo by se to také obrátit: „Musím zjistit, jak velká je platforma, na které se pohybují, a podle toho zjistím, jak velká je má zodpovědnost.“ S tímto už se přece dá žít. Neboť každý jednotlivec, který se o nějakou změnu snaží, je potom stejně platný a cenný. Ten, komu se podaří nosit si do obchodu vlastní látkové sáčky na potraviny. A třeba nic jiného. Aspoň to. Nebo ten, komu se podaří na svém pracovišti při schůzích podávat vodu ve skleněných džbáncích a již nikoli v plastových püllitrových lahvích. Anebo radní v nějaké obci, který prosadí, aby kdysi zregulovaný potok byl upraven do původních meandrů. Anebo ministr státu, který prosadí, aby se na jeho území začalo ekologicky šetrně nakládat s odpady, bezobalově hospodařit či přejít na ekologické zemědělství... Anebo nějaký velmi bohatý člověk, který věnuje peníze na vývoj a výrodu technologických systémů pro vyčištění vody v oceánech od plastů.

No jo, ale mnozí z nás nejsme ani boháči, ani ministři, ani radní a ani nedokážeme přesvědčit ostatní na našem pracovišti k ekologické změně. A začneme-li nosit alespoň látkové sáčky na potraviny a omezíme maso a leteckou dopravu, stejně nám to přijde jako směšná malá snaha. Ale pokud je toto naše platforma a nic víc, pak je naprosto v pořádku, když zvládneme právě jenom tohle. Stejně tak je to v pořádku u lidí, kteří mají možnost konat na

větší platformě - obec, stát... A stejně tak, pokud se rozhodneme, že naše platforma je velká jako celý svět, protože jde o platformu Ducha. My křesťané jsme přece schopni se modlit. A modlitba přesahuje náš individuální život. Nezastaví se na hranici města, nezalekne se vysokých hor, nezastraší ji válka či autoritativní režim. Modlitba se klene nad krajinou, nad lidmi, kteří v ní žijí, nad oceány ... Modlitba se vydává na rozhovor s Duchem světa, s anděly dětí, které sem na Zem míří. A proto - neostýchejme se předsevzít si tu největší platformu. Je to na nás.

Stanislava Veselková, Obec křesťanů

"Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí..."

Genesis 1,26

Takto tedy nám Bůh dal pověření, abychom byli správci díla, které v sedmi dnech stvořil. Měli jsme být dobrými hospodáři, nikoliv parazity tohoto světa. Toto je významný moment, který je završen Boží lítostí nad tím, že stvořil člověka. Bůh nám dal požehnání, ale současně přichází z Božího rozhodnutí mýtická potopa. Tato potopa je trestem za odcizení se úkolům, které měl člověk vykonávat jako správce celého bytí. Dle Gn 6,6 Bůh „litoval, že na zemi učinil člověka, a trápil se ve svém srdci...“.

V celé této kapitole slyšíme informaci o porušeném chování člověka. Přesto přese všechno Bůh s lidstvem neskonal a dal mu skrze Noeho novou šanci. Člověku se opětovně dostává nového pověření správce celé země. Symbolicky je nová šance završena znamením duhy, která kdykoliv se objeví na nebesích, připomíná milost a požehnání.

Podíváme-li se na stav planety na začátku 21. století, opět přichází pocit, že nás Bůh za naše hospodaření nutně musí potrestat. Nedávno proběhla sdělovacími prostředky dokonce informace, že i vesmír je dnes zanešvařen odpadem z naší činnosti v kosmu...

Dá se nicméně říct, že kulturní Evropa se přece jen v posledních letech snaží napravit, co lidstvo v dějinách pokazilo. A co my, řadoví křesťané?

Jan Hradil

Tvému divíce se dílu

Ve známé písni „Tebe, Bože, chválíme“ zpíváme v jedné ze slok: „Tvému divíce se dílu“. Obdiv k Božímu dílu vyjadřují pisatelé biblických knih na různých místech; velmi známá jsou např. slova Žalmu 8: „*Hospodine, Pane náš, jak vznešené je tvoje jméno po vší zemi! Svou velebnost vyvýšil jsi nad nebesa. ... Vidím tvá nebesa, dílo tvých prstů, měsíc a hvězdy, jež jsi tam upevnil ... Hospodine, Pane náš, jak vznešené je tvoje jméno po vší zemi!*“

Poněkud jiným způsobem zaznívá obdiv z Pavlova kázání v Aténách. V 17. kapitole Skutků apoštolských (v. 25-28) čteme: „*Vždyť je to On sám, který všemu dává život, dech i všechno ostatní. On stvořil z jednoho člověka všechno lidstvo, aby přebývalo na povrchu země, určil pevná roční údobí i hranice lidských sídel. Bůh to učinil proto, aby ho lidé hledali, zda by se ho snad nějakým způsobem mohli dopátrat a tak ho nalézt, a přece není od nikoho z nás daleko. 'Neboť v něm žijeme, pohybujeme se, jsme.'*“ Apoštol zde svůj obdiv spojuje se zákrakem života v jeho komplexnosti a s Božím vztahem k člověku. Dnes takový spontánní údiv není moderní, neboť není v souladu se současným materialisticky pojímaným racionalismem. Přitom však opravdové poznávání světa k údivu vede. Čím více člověk o světě a jeho fungování ví, tím více se musí divit. Dnešní fyzika pracuje s několika universálními konstantami, jakými jsou např. rychlost světla ve vakuu či Newtonova gravitační konstanta. Někteří fyzikové počítali, jak by vypadal svět, kdyby se hodnoty těchto konstant jen o maličko lišily od těch skutečných, a dospěli k závěru, že fungující svět a život na něm by pak nebyly možné. Z hlediska současné vědecké metodologie je to náhoda, že tyto konstanty jsou takové, jaké jsou, ale kdo ty skutečnosti, které věda objevuje, plně vnímá, musí prožívat hluboký a náhodě na hony vzdálený obdiv! Uvědomuje si, že vysvětlení, proč tomu tak je, leží za hranicemi vědy a rozumových možností. Podobně může vypadat zamýšlení nad teorií velkého třesku, která se týká začátku našeho vesmíru. Proč se vše vyvíjelo tak, že mohl vzniknout život, a to i v tak komplexní formě, jakou je život lidský? Odpověď na toto „proč“ opět přesahuje hranice vědy. Můžeme jen s vděčností a údivem přijmout to, že vývoj vesmíru umožnil vznik života a člověka, vznik prostředí, kde se může uskutečňovat láska jako nejvyšší hodnota. Schopnost divit se patří k plně prožíva-

nému lidství. Její absence u dnešního člověka – tedy i u nás – souvisí s tím, že často sklouzáváme do jakési vyprahlé, zasedlé racionality, která lidství – tedy stvoření k Božímu obrazu – zplošťuje či omezuje. Co rozumem nevysvětlíme, jako by nás nezajímalo.

Díkůvzdání

Miroslav Matouš

Díky vzduchu
černé nebe
krásně jest modré.

Jablko oblažuje trojmo:
je hezké, voní
a chutná.

Hrušeň nabízí
sladké ovoce
a nechce za to nic.

Pták vzduchem,
ryba vodou,
vírou nesen je člověk.

Hostinný kvetoucí keř:
všichni jsou zváni.
(ze sbírky STOPY V TRÁVĚ)

Ale co vlastně rozumem vysvětlujeme? Nepletme si vysvětlení s popisem a hledáním souvislostí? Naprostou většinu toho, co je předmětem popisné astronomie, můžeme vysvětlit pomocí tří základních Newtonových pohybových zákonů a jeho gravitačního zákona. Můžeme však jít hlouběji a ptát se, proč tyto zákony platí. Víme, že jejich platnost je součástí světa, v němž žijeme, tedy součástí Božího stvořitelského díla. A vděčně si můžeme uvědomit, že ve světě, kde tyto zákony platí, můžeme žít. Ono „proč“ ovšem zůstává nezodpovězeno.

Jsmo součástí úžasného komplexního Božího díla, plného nejrozmanitějších vazeb a vztahů, přírodních zákonů a parametrů. Někdo může namítnout, že to zas tak úžasné není. Vždyť ve světě bují násilí, nenávisť, terorismus atd.! A nejen násilí vůči lidem, ale také vůči přírodě. Je velmi pravděpodobné, že aktuální nepřijemné změny klimatu jsou značnou měrou způsobeny lidskou bezohledností, necitlivostí a sobectvím.

Nerozumíme tomu, proč to Bůh dopustil. Není na nás všemu rozumět. Rozhodně si ale na pozadí lidského hříchu můžeme uvědomit hodnotu dobra. A hřích nemá poslední slovo. Bůh poslal na svět svého jedinečného Syna, aby z něj tíhu hříchu sňal. Není to další důvod k údivu?

Bůh je stále při díle. Jeho vrcholem je spasení. A jestliže stojíme v údivu před stvořeným světem se všemi jeho zákony a parametry, ať už myslíme na fyzikální konstanty či třeba na koncentraci kyslíku v atmosféře, která umožňuje oheň jak rozdělat, tak i uhasit (kyslíku je dost k tomu, aby jej šlo rozdělat, a naopak jeho koncentrace není tak velká, aby jej nebylo možné uhasit), ještě větší údiv zaslouží dar spasení, dar lásky – Boží lásky k lidem i celému světu i dar lásky mezi lidmi. Vědomí Boží velikosti a jeho lásky osvobozuje od malomyslnosti a vede k naději: jemu na světě stále záleží. Záleží mu na tom, jak myslíme, co děláme, o co usilujeme, záleží na našich modlitbách.

S údivem můžeme přijímat i to, že Všemohoucný Bůh stvořil svět, v němž my lidé, jeden každý z nás, máme své poslání, své aktivní úlohy, že jej můžeme a máme dotvářet. Pán Ježíš říká: Vy jste sůl země. Vy jste světlo světa (Mt 5,13.14). Nyní máme světu nést tolik potřebné poselství evangelia. **Jiří Nečas**

Co rádi čtete?

Obrázky z moderních československých dějin 1945 – 1989

Po delší době bych vám ráda opět doporučila zajímavou knížku na čtení. Tentokrát toho čtení není zase tolik, protože se jedná o komiks, ve kterém obrázky výrazně převažují nad textem. O to lákavější by knížka mohla být i pro ty z vás, kteří několikasetstránkové romány právě nemilujete.

Její autory Jiří Černý (text) a Lukáš Fibrich (ilustrace) velmi zajímavou a přístupnou formou přibližují naše moderní dějiny – tedy dobu, kterou mnozí z nás, dospělých, ještě pamatují, vy už jste ji však nezažili a ve škole se o ni třeba ne vždy dozvíte všechno, co by vás zajímalo. Pro naši zem to nebyla doba právě šťastná – skončila druhá světová válka a moci se

brzy chopila komunistická strana a po dobu čtyřiceti let řídila snad všechny oblasti života lidí a těm, kdo s ní ne-souhlasili, se tvrdě mstila.

Z knihy se dozvíte nejen o nej-důležitějších historických událostech, ale i informace o životě běžných lidí v tehdejší době a najdete zde i medailonky vybraných osobností z oblasti vědy, sportu, divadla, literatury a hudby. Velký prostor je věnován příběhu rozporuplně přijímaných bratří Mašínů, autoři se však omezují pouze na vyličení událostí, jejich činy nijak nehodnotí.

Na konci knížky nechybí slovníček pojmů, z nichž mnohé se už dnes (naštěstí) nepoužívají, a proto pro vás budou zřejmě neznámé.

Autora ilustrací Lukáše Fibricha můžete znát například z časopisu ABC, pro který mimo jiné vytvořil komiksovou postavíčku kocoura Mourrisona.

Kniha vyšla v loňském roce ve druhém, rozšířeném vydání a pyšní se titulem „Nejllepší původní kniha“, který získala v rámci Komiksových ceny MURIEL v roce 2017. O rok dříve získala Cenu učitelů za přínos k rozvoji dětského čtenářství v Celostátní ankety SUK – čteme všichni.

Tak co, přečtete si ji také?

JK

C E S T A

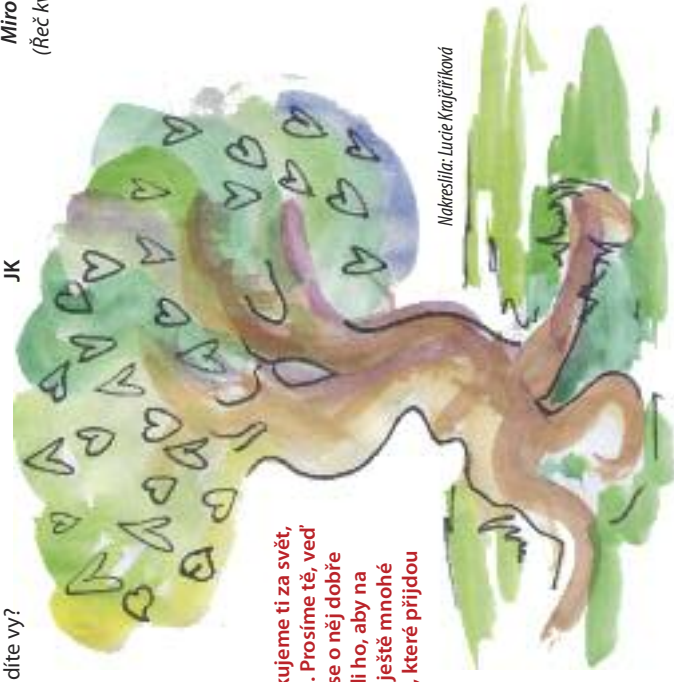
Změna je život

Tohle známé rčení začíná v souvislosti se stavem našeho životního prostředí nabývat úplně nového významu. Pokud totiž chceme udržet život na naší planetě, musíme zásadním způsobem změnit náš přístup. (Tady můžeme odkázat na seriál „Co můžu udělat já?“, který vycházel v Cestě od listopadu 2016 do srpna 2017.) Není potřeba něco dalšího vymýšlet, objevovat, vynalézat – vše potřebné tu již je. Víme, jak získávat energii z obnovitelných zdrojů, umíme cestovat bez zbytečného zatěžování ovzduší, dokážeme omezovat spoustu zbytečných obalů a dalšího odpadu... Stačí „pouze“, abychom si konečně uvědomili, že situace je vážná, a změnili svůj „životní styl“. A v tom je ten zakopaný pes – většina lidí si to ještě uvědomit odmítá. Nemají dostatečnou motivaci se změnit, protože tato změna něco stojí – naše peníze, náš čas, naše pohodlí.

Tak co, jak to vidíte vy?

JK

Miroslav Matouš
(Řeč květů a křídel)

Nakreslila: Lucie Krajčířiková

Modlitba

Pane Bože, děkujeme ti za svět, který jsi stvořil. Prosíme tě, ved nás, abychom se o něj dobře starali a neničili ho, aby na něm mohly žít ještě mnohé další generace, které přijdou po nás. Amen.

Vodní dům

V posledních letech si musíme v našich zeměpisných šířkách zvykat na stále větší nedostatek vody. Dešťů je málo, a když přiší, jsou to často spíš přivalové bouřky, z nichž se voda nestací vsáknout do půdy, a naopak ji odplavuje pryč. Vysychají studny, úroda není tak bohatá jako dřív... To, co nám dříve připadalo samozřejmé, začíná být problémem.

Chcete-li se o vodě dozvědět víc a zároveň si udělat pěkný letní výlet, navštivte Vodní dům u přehradní nádrže Švihov na řece Želivce, která zásobuje vodou hlavní město Prahu. Je to kousek od Zruče nad Sázavou. Český svaz ochránců přírody Vášim zde vytvořil zajímavou expozici, v níž se pomocí všech smyslů a prostřednictvím zajímavých zážitků dozvíte např. o vodním

mikrosvětě - tedy seznámíte se s vodními živočichy a rostlinami, které pouhým okem vidět nemůžeme, uvidíte, jak to vypadá pod vodní hladinou, poznáte život v mokrědech, seznámíte se s nekonečnou cestou vody, můžete si udělat výlet do historie anebo ve vodním baru zjistit, že každá voda má jinou chuť.

V atriu Vodního domu si pak můžete sami vyzkoušet, jak voda teče od pramene až ke svému ústí – její tok můžete ovládat pomocí různých čerpadel, pump, vodních mlýnků, hrází a rozvodníků. Doporučuje se vzít si s sebou náhradní oblečení!

Po předchozí domluvě si je možné s průvodcem prohlédnout i samotnou přehradu vodní nádrže Švihov.

Více informací najdete na webových stránkách www.vodni-dum.cz

JK

Soutěž o tři knihy

Milé děti, určité nám nezapomeňte do poloviny června na adresu jana.krajcirkova@csh.cz poslat řešení této ekologické osmisměrky, ať se můžete stát jedním ze tří výherců knížky, jejíž jména otkrneme v červencové Cestě.

U	L	H	O	S	T	E	J	N	O	S	T
I	D	I	N	Á	V	T	Ý	L	P	T	O
N	N	R	V	O	D	A	J	E	S	D	K
Ě	P	O	Ž	I	V	O	T	O	P	L	A
T	R	Z	N	I	R	S	N	A	I	E	B
Š	O	V	I	D	T	D	D	M	K	Y	E
I	S	O	Z	Y	Ě	E	A	O	H	L	Ř
Č	T	J	L	V	S	N	L	U	Á	I	T
E	Ř	M	O	V	T	O	R	N	O	D	O
N	E	P	Ě	J	G	D	E	D	O	É	P
Z	D	T	E	I	G	R	E	N	E	S	S
O	I	N	E	O	V	Ý	R	O	B	A	T

DRUHY	ODPOVĚDNOST	SPOTŘEBA
EKOLOGIE	PLÝTVÁNÍ	STYL
ENERGIE	PROSTŘEDÍ	SVĚT
KLIMA	ROZVOJ	ZDROJ
LHOSTEJNOST	UDRŽITELNOST	ZNEČIŠTĚNÍ
LIDÉ	VODA	ŽIVOT
ODPAD	VÝROBA	

Blahopřejeme výhercům soutěže z březnového čísla
(řešení: Jehlice ve vlasech babičky; tvář chlapce; úsměv maminky; knoflíky dědečka; vlasý tatínka):

Alžbětka Protivánková z Nákla
Libor Steklý z Kolína
Amálka Sladkowská ze Zlína

Vzácná návštěva v Roztokách u Prahy

Milé děti, rádi bychom se s vámi podělili o zážitek ze setkání se zpěvačkou, paní Helenou Arnetovou Kantorovou, které se uskutečnilo v neděli 7. dubna. Naše děti se scházely pravidelně každou první neděli v měsíci vždy po bohoslužbě.

Do programu jsme právě na tento termín nově zařadili setkání s pí. H. Arnetovou Kantorovou, která je nejen milým členem našeho sboru, ale i významnou osobností, jelikož dlouhá léta působila v rámci hudební skupiny C&K Vokál.

Uvědomujeme si, že dnes se postupně vytrácí to, co dříve bývalo naprosto běžné, to jest rozhovor mezi lidmi napříč generacemi. Moudrost získanou celým životem tak byla nenásilnou formou předávána pokračovatelům a zásmotupcům mladší generace. Rozhodli jsme se tedy, že si na naše dětská setkání budeme zvat nějaké zajímavé hosty. Během setkání s pí. Arnetovou Kantorovou jsme se mimo jiné dozvěděli, že vyrůstala ve věřící rodině a největším jejím podporovatelem byl tatínek, který pro ni měl pochopení a který byl také sám umělecky nadaný. Rozhodnutí, že se stane zpěvačkou, přišlo již poměrně brzy, asi v devítiletých. Nicméně, i přes mnohé zkušenosti z jevišť, nikdy prý paní Helenu neopustila prvotní trema, se kterou vždy před koncerty zápolila. Během setkání jsme také vyslechli mnoho zajímavých příběhů z osobního prožívání Velikonoce, kterým jsme také tentokrát věnovali dětské tvoření formou techniky PAPIRMACHE. Na závěr setkání jsme si poslechli ukázkou z nahrávky hlasu pí. Arnetové Kantorové, který zazněl v písních věnovaných dětem a o zážce víry člověka v Boha.

Děti si setkání velmi pochvalovaly a z jejich reakcí jsem pochopil, že další setkání se zajímavým hostem opět neodmítnou.

Tomáš Rozkydal

Martin, Filip a Lili – Procházky

Martin

Pokud chcete mít pravidelně zdravý pohyb, porďte si pejska – to vám poradí každý lékář a je to pravda. Se psem totiž musíte chodit několikrát denně na procházku a to i tehdy, když se vám nechce – je třeba špatně počasi. Já jsem moc rád, že mám Lili právě z tohoto důvodu – většinou si společně procházky moc užívám – až na to, že Lili musí očichat, případně rovnou sníst každé „zajímavé“ smetí, na které po cestě narazí. S oblíbenou si s sebou v tlamičce nosí tenisový míček – když ji však něco hodně zaujme, klidně ho nechá ležet. Musím proto dávat pozor, abychom ho někde nezapomněli, ale stejně už jsme jich dost ztratili.

Filip

Tak tohle je další věc, kterou nechápu – co může být zábavného na tom, jít s páničkem přivázaná na provázku! To já si během po zahradě úplně sám a nezávisle – vyskočím si z okna a vrátím se, kdy se mi chce. No jo, když Lili má tak krátké nožičky, že se ani na to okno nedostane!

JK

Nakreslila: Lucie Krajčířková

Permakultura

Toto slovo vzniklo složením dvou anglických slov permanent agriculture, což by se dalo přeložit jako trvale udržitelné zemědělství, ale permakultura se týká vztahu k přírodě obecně. V jistém smyslu je chápana jako kultura nebo životní filosofie, která se snaží o hospodaření i život obecně v souladu s přírodou.

Poprvé se svět s termínem permakultura setkal v roce 1978, kdy v Austrálii pánové Bill Mollison a David Holmgren vydali knihu se stejným názvem. Jen pro zajímavost bych chtěla zmínit, že já jsem se s permakulturou setkala poprvé před dvaceti lety na jedné farmě v Zimbabwe. Troufám si říci, že tehdy se o ní u nás většinou ještě vůbec nevědělo – tolik k představě o zaostatých rozvojových zemích v Africe. Říkám, že se o ní nevědělo, ale v podstatě to není nic nového a revolučního - mnohé permakurní principy přirozeně používáme na našich zahrádkách, protože jsou to postupy osvědčené a vyzkoušené našimi předky – Jenom je neoznačujeme tímto odborným výrazem.

O co tedy v permakultuře přesně jde? Je to v podstatě velmi jednoduché – jde o to snažit se pozorovat a napodobovat přirozené pochody v přírodě, využívat přednostně přírodní zdroje (většně například sběru lesních plodů a hub) a to co nejučinněji, zanechávat co nejméně odpadů a i ten pokud možno využít.

nepoužívat žádnou chemii, ale nahradit ji přírodními prostředky, které jsou často účinnější.

Zde je několik konkrétních příkladů, které snadno můžete vyzkoušet na svých zahrádkách. Je to například shromáždování dešťové vody jako důležitého zdroje – například na zalévání. To se v posledních suchých letech stává stále důležitější. Takže u každé střechy by měl být okap a voda by se z něj měla svádět do sudu nebo jiné vhodné nádže.

Potom je to samozřejmě kompostování, protože jak každý zahrádkář ví, kvalitní

kompost je základ všeho. Jednak na něj odložíme všechny rostlinný odpad z našich domácností a navíc pomůžeme svým záhonkům. Kompost je nejen skvělým zdrojem živin, ale žijí v něm i žížaly a další drobní živočichové, kteří přirozeně půdu kyprí. Naš kompost se například stal domovem i rodinky slepyšů, kteří v něm díky jeho příjemné teplotě krásně přečkají celou zimu. Podobně důležité je mulčování. To je zakrývání půdy například posekanou trávou nebo shrabaným listím. Používá se třeba kolem ovocných stromů a keřů.

Zabraňuje vysychání půdy, brání růstu plevelu, využívá... a všechno bez chemie.

Zajímavým nápadem jsou také vyzhšené záhony, kdy do záhonu zahrabete větší množství požezaného dřeva. To působí jako houba, která do sebe nasaje a zadrží vodu a brání tak vysychání záhonu. Navíc dřevo se postupně rozkládá a záhon využívá.

Takto vedené přirozené zahrádky možná vypadají trochu „divočiji“ než ty, kde trávnik nesmí hyzdit žádná pampeliška nebo sedmikráska, kde je vše přesně nalinkováno a pečlivě ošetřeno. Jsou ale určitě zdravější.

Kož by se nám tyto postupy dařilo přenášet i do zemědělské velkovýroby, kdy už spíš než o přírodu jde o tovarny na mouku, olej, vejce a maso. Kdy v poli neuvídíte chrupu, kopretinu nebo vlčí mák, protože je to nežádoucí plevel, hubený chemickými postřiky. Kdy krávy, vepři a slepice nevidí slunce možná ani jednou za celý svůj život, místo aby se popásali ve volných výbězích, přirozeně hnojili trávu a po čase se přesunuli na další pastvinu, zatímco ta původní dostane čas si odpočinout. Kdy naše domácnosti produkují denně kila bioodpadu, který však místo na kompostu končí někde na skládce či ve spalovně a pole hnojíme chemicky...

Ano, vím, farmářů, kteří si tyto problémy uvědomují a hospodaří jinak, stále přibývá – zaplatpánbůh za to!

Jana Krajčířiková

Strmé cesty ekologie

Na východním okraji hlavního města provincie Ontario, téměř, co by kamenem dohodil od nejmalebnější severoamerické zoo zřízené v této lesnaté krajině, nachází se záhadné uměle zarovnané údolí s pečlivě lesnický upravenými vršinami. Rozsáhlá oblast, zahrnující asi 3000 ha, sloužila na počátku minulého století jako pískovcové a šterkové lomy. Obklopena je bohatými přírodními vodními zdroji, mokřady, rašeliničky a bažinami zásobovanými vodou z kdysi čisté říčky Rouge River. V dávných dobách loviště i občasné sídliště domorodých nomádských kmenů. Naši předkové je nazývali Indiány, dnes se vzletně prohlásili za První národy.

Za 2. sv. války se Kanada stala obilnicí a zásobárnou bojujícím spojeneckým armádám a po jejich vítězství celé zubožené Evropě vydrancované dočasnými vládci tisícileté Říše. Z přístavu v Torontu odplovaly nekonečné flotily lodí na nebezpečnou plavbu Atlantikem do anglických a později osvobozených západoevropských přístavů, naložené životadárnými zásobami. Ne všechny dopluly. Stovky jich dodnes odpočívají na dně Atlantiku, často s většinou odvážných posádek, torpédované nacistickými ponorkami...

Celý průmysl zpracování zemědělských plodin byl tehdy vybudován právě zde, v okolí města a přilehlých regionech jižního Ontaria. Také část velkoprodukčních farem se rozvíjela na západ a sever od hlavního města, kde se nalézala nejurodnější půda. Zemědělská činnost a následující zpracování potravinářské ovšem také chrlily produkty zbytkové. Nebyl čas, peníze ani pracovní síla na zpracování a využití vedlejších produktů, jaké uplatňovali hospodáři minulých století. A tak využitelné odpadní materiály, spolu s jinými škodlivými i nebezpečnými, putovaly do průmyslových skládek. Největší z nich vyrostla právě ve výše popsané lokalitě, tedy v novodobém údolí Hinóm... Možná nejrozsáhlejší severoamerická průmyslová skládka.

První usadlíci v kanadských divočinách odcházeli ze Starého světa, rozděleného a znesvářeného válkami mocenskými a náboženskými, ostře kulturně a sociálně stratifikovaného, zmítaného bídou. Hledali místo, kde mohou v míru žít, vychovávat rodiny, svobodně hospodařit, bez konfesních sporů či zábran vyznávat svou víru v jednoho Stvořitele a Spasitele národů. Věděli, (i když mnozí jen pramálo), do jak drsného světa odcházejí. Nový svět ukrýval v sobě nepředvídatelná nebezpečnosti. Kruté a dlouhé zimy, jarní záplavy, lesní požáry suchého léta, nečekaná onemocnění i hurikány na kanadských planinách. Jednání nevypočitatelných domorodců odlišné kultury, spory mezi 600 kmeny odlišných jazyků.

Usadlíci byli vesměs zkušený rolníci, lesní drvoštěpové či středověcí vesničtí řemeslníci. Vážili si každého hřebíku, poškozené čepele sekery či čela pluhu. Tříkráte obraceli každý větel semene a pytel brambor, než jej využili. Chápali, jak nenahraditelné materiály drží v rukou. Neznali pojem odpadu, každý užitný nástroj po jeho opotřebení přepracovali. Neznali módní výraz recyklace, ale prováděli ji důsledně. Jednali s nástroji a prostředky svého světa tak, jak porozuměli slovům kronikáře Stvoření v Gn 2,15: „...postavil (Bůh) člověka do zahrady v Edenu, aby ji obdělával a střežil...“ a zesíleným v požehnání Áronově dle Nu 6,24: „Ať Hospodin ti zehná a chrání...“

Vraťme se opět na místo někdejší kolosální skládky. Místo bylo

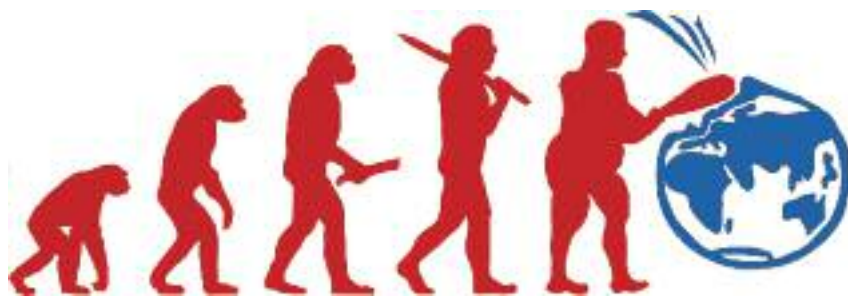
uzavřeno v půli osmdesátých let minulého století. Kanadští lesníci ekologové jsou zkušení ochránci přírody. Dokázali změnit po-

vrch oblasti v pohledný a útulný lesopark s křovinatým porostem, prokládaný občasnými pastvinami. Vybudovali zde asfaltované, šterkem podkládané stezky. Zkrátka, ideální pozvání pro mladé městské rodinky s kočárky na slunný nedělní odpolední výlet.

Přece ale jen v této recyklaci cosi neklape. Při cestách shledáváme malé tabulky, taktně odrazující před procházkou mimo asfaltované stezky. Bujná travička má barvu poněkud do modra a listy buků jaksi do oranžova. Mezi porostem pravidelně vyúsťují malé trubky, odvádějící z hlubin nejen metan, zplodinu to anaerobní fermentace, ale i jiné plyny exotických zápachů a jmen, srozumitelných pouze nerdům chemicko-technologickým. Ba, i to jehličí na koniferách nasadilo poněkud nejehliční barvu. Trávníky se při procházce občas nečekaně zhoupnou... Spodní vody a kaverny...

Místní farmář chová stádo koziček, které pravidelně převáží do Toronta spásat porost ve skalkách městských parků, nedosažitelných mechanizačně. Kozy porost milují, farmář má vzkvétající živnost a město po problému s kultivací parků. V rekultivované někdejší skládce se ale kozy porostu ani netknou...

V teplých letních nocích ožívá lokace podivnými reji (slétávají se tam prý čarodějnice, dle zlých jazyků místních usedlíků). Jde ale jen o noční happeningy teenagerů, mládeňců to z nejlepších rodin, kteří tam z nudy zapalují ohničky unikajícího metanu. Nad jejich hlavičkami vytváří dým z marihuany a silnějších nepravostí ba-

revné kroužky. Že by to svatozář drogových světců, upisujících se demiurgovi v podsvětí? Po ránu jen pracovníci městských parků musí po chuligánech sbírat pивní plechovky a rozbité lahve po Johny Walker...

Podívejme se raději na osud bohatých spodních vod z mokřadů a bažin. Některé zmizely, jiné pramení tam, kde by neměly. Nu což, to lze předpokládat po zemních úpravách – a zregulovat. Jak ale vody vypadají analyticky? Bakteriologický rozbor je přijatelný. Filtrace písky a křemenitými vrstvami bezproblémová. Jinak ale vyhlíží organická analýza rozkládajících se produktů. Široká paleta zplodin, nad jejichž terminologií by zaúpěl i pracovník komise IUPAC (mezinárodní orgán odpovědný za přesné chemické názvosloví). Vedlejší produkty: některé škodlivé, o jiných nemáme vůbec představu, jaké jsou jejich účinky na živé organismy...

Kanada je jedním z čelních států, přispívajících k rozvoji vědecké ekologie. Neodvažují se tedy ptát, v jakém stavu ochrany se asi nacházejí základní zdroje pro uchování lidské společnosti v některých zemích východo- a jihoasijských... Raději se jen uchýlím k napomenutí proroka Ezechiela dle 34,18, jehož varování si první usadlíci více brali k srdci, než naše generace: „Což je vám málo vypásat nejlepší pastvu? Proč její zbytek zašlapáváte nohama? Pijete nejčistší vodu, proč tu ostatní nohama kalíte?“

Slavomír Pícha

Stigma a diskriminace: překážka lidskému právu na vodu, s konkrétním odkazem k indickému kastovnímu systému

Autorem jedné z reflexí v rámci akce „Sedm týdnů pro vodu 2019“ (viz ČZ 15) Ekumenické vodní sítě SRC je Rev. Radž Bharat Patta, duchovní Evangelické luterské církve v indickém Ándhrapradéši, autor práce *Teologie níže postavených obyvatel pro Indii*. Působil ve Studentském křesťanském hnutí Indie a v Národní radě církví Indie jako jeden z jejich výkonných tajemníků, který se zaměřoval na dálitické a původní obyvatele. Nyní slouží jako presbyter Stockportského metodistického kruhu ve Spojeném království. V následující úvaze vypráví autor ústy biblické Hagar (Gn 21,8-21) její příběh o tom, jak byla zanechána v poušti, kde se bez dostatečných zásob vody musela postarat o přežití své a svého syna. Patta vykresluje podobnosti mezi komunitami Hagar i dálitů v Indii v přístupu k vodě.

Brzy ráno, dlouho před východem slunce, kdy byla ještě tma, nás Abraham, jemuž jsem porodila jeho prvního potomka, opustil a vyhnal nás do pouště. Nedal nám nic, než pár zbytků jídla a měch vody, a vyslal nás do tmy. Nevěděla jsem, kam máme jít, tak jsem se vydala divočinou, neboť z ní pocházím. Jako s příslušnicí menšinového černého národa, odvrženého společenství, se mnou v domě mého pána zacházeli jako s majetkem a nelidsky mě ze svého domu vyhnali. Po krátkém pochodu dostalo mé dítě hlad, a tak jsem ho nakrmila a dala mu napít. Po dni stráveném v žáru spalujícího pouštního slunce jsme byli vyprahlí a nemohli pokračovat v cestě. Příštího dne jsme se probudili žízniví a vydali se hledat oázu. Žádnou vodu jsme ale nenašli. Nesnesla jsem pohled na syna umírajícího žízní, a tak jsem ho zanechala poblíž keře, zatímco jsem vzlykala na druhé straně. Jen Bůh nás může od této žízně zachránit. Možná jsem jedinou ženou, snad jedinou otrokyní, která v Písmu rozmlouvá s Bohem a nazývá ho „El – Roi“ (Bůh, který vidí) – leč Abraham, který nedokázal překonat své kořeny v patriarchální společnosti, mě i mého syna opustil. V ten okamžik spatřil Bůh náš těžký úděl a vyslyšel naše nářky.

Patriarchální pisatelé textu Genesis můj úděl a nářek ve skutečnosti nezmiňují; zmiňují jen, že Bůh vyslyšel nářky mého dítěte. Ano, vyslyšel synův křik a uhasil naši žízeň tím, že nám ukázal studnu. Bůh seslal anděla, aby mou záležitost prozkoumal a posílil mě darem vody. Představovala záchranu života mého i mého syna, neboť skrze vodu bylo mé dítě předurčeno k tomu, aby se stalo velkým národem.

Uvědomila jsem si, že bez vody není života. Na vlastní oči jsem totiž viděla, jak můj syn Ismael, který umíral žízní a touhou po čerstvé vodě, ožil, když se napil

Život na řece Ganze, Indie.

vody ze studny. Boží odpověď je přesná, včasná a náležitá. Ačkoli Abraham mě a mého syna opustil, Bůh se nás nevzdal. Bůh nám dal napít vody života, abychom se stali pramenem života po mnoho generací.

Jak tak vyprávím tento příběh z pohledu biblické Hagar, jsem si vědom mnohých lidí, kteří v dnešním světě 21. století umírají kvůli nedostatku vody, a to především nedostatku čisté vody. Moje zkušenost se zcela shoduje se zkušenostmi mnoha dnešních lidí. Stejně jako já, jsou zde mnozí, kteří jsou v podstatě vyvrženci, ostrakizovaní na základě svého pohlaví, společenské vrstvy, kasty a etnického původu, a touží po čisté vodě - zachráně života.

V dálitických komunitách dnešní Indie vidím mnohé Hagar, podobné mně, jimž

Bez obalu s Bezobalu

V rámci večerních programů Skautského institutu na pražském Staroměstském nám. 4 zveme na přednášku **BEZ OBALU S BEZOBALU** - o zero-waste aneb jak a proč nakupovat uvědoměle.

V úterý 21. května od 19 hodin.

kvůli odpirání vody připadá smrt tak blízká. Jeden ze způsobů, kterým lidé zastávající kastovní systém prosazují diskriminaci a segregaci vůči dálitům, je odpirání přístupu k vodě – tím, že jim nedovolují čerpat vodu ze stejných studní nebo používat stejné ruční pumpy. Více než 20 % dálitů nemá přístup k nezávadné pitné vodě, jen 9,84 % domácností soupisných kast (seznam nižších kast lidí,

kterí jsou v Indii označováni jako dálité), má přístup k hygienickým opatřením a většina dálitů je odkázaná v přístupu k vodě na soucit vyšších kast. Dálitké ženy musí putovat na velké vzdálenosti, aby přinesly vodu svým rodinám, což má mnoho dalších právních i zdravotních důsledků. A jde-li o dálitě, kteří jsou závislí na půdě, spočívá na bedrech ženy živobytí celé rodiny a odmítnutí přístupu k vodě se stává odmítnutím práva na život. Porušování základního lidského práva, kterým voda je, odkrývá krutou potupnost dnešního kastovního systému. Bůh Hagar je Bohem, který vidí, Bohem, který slyší, neboť Bůh spravedlnosti vidí a slyší nářky a slzy komunit žijících se stigmatem, v diskriminaci a vyloučení... Když hovoří Hagar, odkrývá moc patriarchátu věřících lidí. Odvolává se na Boha, který vidí a slyší o těžkém údělu žíznících komunit, prahnoucích po spravedlnosti a míru. Když mluví Hagar, je pevně odhodlána vypořádat se se žízní svých dětí. Když mluví Hagar, překonává stigma způsobené kastou a dalšími podobnými předsudky. Necht' ti, kteří mají uši, naslouchají Hagar a usilují o spravedlivý svět!

Radž Bharat Patta

<https://water.oikoumene.org>

Bude líp? Samá voda...

„Voda je zdánlivě nekonečná a věčná. Nemusí tak tomu být ale navždy. Naším základním cílem je lidi vytrhnout z letargie a zajetých archetypů...“, říká archeolog a egyptolog prof. Miroslav Bárta, kurátor a spoluautor výstavy **VODA A CIVILIZACE**, kterou můžete do 28. května navštívit na pražské Kampě. „Před Českou republikou neleží naléhavější a důležitější úkol, než příprava a adaptace na dopady změny klimatu, především na dlouhotrvající sucho, ale i přívalové deště a náhlé záplavy. To nezvládneme bez zdravé a pestré krajiny, o kterou musíme pečovat tak, abychom v ní dokázali co nejvíce vody zadržet. Voda je prostě opravdovým základem života,“ uvádí ministr životního prostředí Richard Brabec v tiskové zprávě, kterou vydalo Ministerstvo životního prostředí, jeden z partnerů výstavy, při této příležitosti. Cílem expozice společnosti Medialogue je připomenout význam vody pro existenci člověka od nejstarších dob a zároveň ukázat tvrdou realitu současné situace – kdy sucho a nedostatek životodárné tekutiny představuje vedle znečištění ovzduší jeden z největších problémů – ale i nastítnit možné budoucí scénáře vývoje. A to formou velkoformátových fotografií na dvaceti oboustranných panelech, které pořídili autoři z různých institucí na několika světadílech.

Barevné snímky a jejich komentáře přibližují téma vody „v jejích nejruznějších formách a významech, které se proměňují a přibývají tak, jak se člověk a jeho civilizace proměňují v čase...“ (M. Bárta). Najdeme zde tedy zastoupen nejen pohled fyzikální či chemický, ale dozvíme se třeba i o nejstarším vodním zavlažování, včetně nálezů kamenných teras z 5. tis. př. Kr. v Negevské poušti poblíž Berševy (dnešní Izrael), které zachycovaly dešťovou vodu z okolních svahů po pole a sady

ovocných stromů, či o nejstarších zprávách o masové migraci; tu si před mnoha tisíci lety vynutilo např. zaplavení části Austrálie. Pozoruhodné je například také vyobrazení pohybu Golfského proudu a proměn jeho teplot v závislosti na zeměpisné šířce, a pro mnohé jistě i informace, že na tzv. Arabské jaro r. 2011, které vedlo ke svržení mnoha autoritářských režimů v sev. Africe a na Předním východě, měly značný vliv změny prostředí včetně vysychání celé oblasti.

Lidé od pradávna využívali vodu jako zdroj energie a v poslední době se ukazují obrovské možnosti využití vody jako zásobárny vodíku – což by mohlo způsobit převrat v dopravě a nahradit fosilní paliva. Také těmto skutečnostem se věnují některé panely.

Na rozdíl od nádherných záběrů grónského ledovce či očištné ranní koupele indických žen v posvátné řece Ganze bohužel řada snímků vzbuzuje velmi skličující dojem: pohled do útrob uhynulého ptáka, jehož zažívací trakt byl plný plastů, na lesy zničené kůrovcem a lesy žlutoh-

Petr Hlubuček - náměstek primátora:
 Bude líp? Samá voda. Zvládneme to snadno? Samá voda. Dnes, na vrcholu technologického rozvoje lidstva, víme méně než kdy dřív, jestli bude v létě extrémní sucho, povodně nebo oboje. Environmentální společnost a odolnost se tak i v Praze stává klíčovým tématem. Vítáme proto pomocnou ruku všech, kdo nám pomohou najít způsoby, jak novým výzvám čelit. A informovaná veřejnost je pomocníkem nejdůležitějším. Díky za tuto výstavu!

nědé barvy, kde hrozí obrovské riziko požárů - i na typickou českou krajinu, kterou tvoří pole řepky v obrovských blocích, krajinu ohroženou erozí...

Co dodat? Fotografie mluví samy za sebe. Běžte se na ně podívat a zjistíte třeba také, jak si Česká republika stojí ve spotřebě vody v domácnosti – oproti Spojeným arabským emirátům a USA, ale i některým zemím Afriky. A napište nám o vašich dojmech z Kamy – mimochodem ideální lokality pro avizovanou výstavu. Uvítáme vaše reakce – na ekologickou problematiku, ale nejen na ni...

redakce

Autor kresby Tomáš Altman

Jak je patrné z fotografie pořízené 2. května (z téhož data je i foto níže), zeď si žije opět svým životem. Přibývá nových a nových malůvek a lze jen doufat, že nápis klimatická nouze vydrží alespoň po dobu trvání akcí za lepší klima...

Klimatická nouze: Lennonova zeď opět výzvou

Známa Lennonova zeď na pražské Kampě, kdysi nazývaná také zeď nářků, kde od 80. let minulého století zářily barevné graffiti a útržky písní inspirované frontmanem skupiny Beatles, dostala na Velikonoční pondělí tohoto roku novou tvář.

Tradice nápisů na zdi kláštera řádu Maltézských rytířů přitom sahá přibližně do poloviny minulého století, kdy se zde objevovaly nevinné vzkazy pro pana Wericha, který žil nedaleko. Za komunistického režimu byla zeď nesčíslněkrát přebarvena, „závadné“ motivy včetně sloganů a protistranických veršů odstraněny, aby se hned poté v nové podobě objevily, což ze zdi dělalo, spíše než statický pomník, záležitost hravou a dynamickou, jaké byly vlastně i písně známé skupiny. Výrazněji nový vzhled získala zeď v listopadu 2014 na památku výročí sametové revoluce, kdy ji přemalovala na bílo - s nápisem „wall is over“, skupina studentů umění. Před měsícem ji pak přetvořilo dvacet umělců z celého světa z důvodu připomínky letošního stejného výročí. Zvolili motivy Václava Havla, srdce na dlani, růžové mapy světa a další a doplnili je nápisy v různých jazycích s jednoznačným vzkazem „All you need is love“.

S tímto nápisem nepochybně souznějí i ekologičtí aktivisté, kteří zeď na den Země 22. dubna vtiskli novou podobu. Místo, které vždy bylo symbolem svobody a vzdoru, využila česká skupina z mezinárodního hnutí *Extinction Rebellion* a českého spolku *Limity jsme my*, aby vyburcovali z letargie politiky i veřejnost a zapojili se do řešení klimatické krize. Krize, k níž přispívá současný tržní ekonomický systém vyžadující stálý růst. Zeď přetřeli na bílo, s nápisem **KLIMATICKÁ NOUZE**.

Podle zprávy OSN zveřejněné v loňském roce je totiž naprosto nezbytné udržet oteplení planety pod hodnotou 1,5 stupňů celsia. To vyžaduje, aby státy a jejich vlády okamžitě přikročily k odklonu od fosilních paliv. Ale děje se to?

„Nadále necháváme průmysl provozovat celý arzenál špinavých uhelných elektráren jako Počerady, Chvaletice či Dětmárovice, jejichž produkce krmí vývozy elektřiny do zahraničí. A ještě plánujeme rozšiřování těžby na dole Bílina, kde vláda prolomila limity. Česká politická reprezentace odmítá přistoupit na to, že uhlí musí skončit a namísto podpory přechodu k čistým zdrojům energie nám říká, že se s hrozící klimatickou katastrofou máme smířit,“ uvádějí představitelé *Limity jsme my* ve svém prohlášení. Podobně dle tiskového mluvčího *Extinction Rebellion* cílem je,

aby „vláda i média mluvily pravdu“ a nalily lidem „čistého vína“... „Už 30 let o změně klimatu mluvíme – ne my, ale vědci – žádná fakta se nezměnila.“ Pomalováním Lennonovy zdi v Praze

bylo symbolicky zahájeno právě na Den země **čtrnáct dní akcí za klima**. Součástí série plánovaných aktivit bylo i setkání s pražskými zastupiteli (stav klimatické nouze nicméně nebyl odhlasován s tím, že město má nyní řadu opatření zaměřených na adaptaci na klimatické změny včetně zakládání nových parků, lepšího nakládání s dešťovou vodou, podpory MHD, železnice a elektro mobility atd.) a 3. května rovněž další ze stávek středoškolských studentů. Při nich se čeští studenti připojili k celosvětové protestní akci za ochranu klimatu a snižování emisí, kterou zahájila

šestnáctiletá Švédka Greta Thunbergová (o jejím setkání s papežem Františkem jsme psali v minulém čísle, pozn. redakce).

Hnutí *Limity jsme my* pořádá zároveň od 1. do 7. července tzv. klimatický tábor – letní školu a tábor bez vedoucích, s přednáškami a workshopy odborníků z celé Evropy. Bude se konat buďto v blízkosti elektrárny Chvaletice, případně u Počerad. Tato hnědouhelná elektrárna vypustila v roce 2018 do atmosféry nejvíce oxidu uhličitého z českých zdrojů, přes 5,5 milionu tun. Podle ekologické organizace Greenpeace produkuje podobné množství emisí jako všechna nákladní auta v České republice. Co myslíte, jak by reagoval na všechny výzvy a zprávy legendární zpěvák kapely, která má živého tvora přímo ve svém názvu? Nezapojil by se také?

redakce

Krátká úvaha nad květnem a ekologií

Pokud bych se já měl rozhodovat, který měsíc je pro mě nejkrásnější, tak je to určitě měsíc květen. Nemám to vázáno ke konci druhé světové války, nemám to vázáno ani k šeriku. Je to prostě nádherné, když se probouzí příroda, když vegetace přestane být vegetací a stane se svěží zelení, symbolem mládí, ale i života.

Tento měsíc je zaměřen na problematiku ekologie. Ano, jedním z největších hříchů na lidstvu jsou ekologická provinění, která zasahují až do genetického kódu lidstva. Římskokatolická církev vydala spis sedm smrtelných hříchů. Považuje za ně: pýchu, hněv, závist, nečistotu, obžerství, lenost a lakomství. Zcela bezpochyby bych přidal ještě hřích ekologický.

Nedávno jsem navštívil Egypt, konkrétně Hurghadu a její okolí. Dále jsem viděl Údolí králů, Údolí královen, Memnonovy kolosy a také kupříkladu Karnak. Nádherna nepopsatelného zážitku však byla poněkud vytěsnána nepředstavitelným nepořádkem, který tvořil odpad, obzvláště plastové lahve. „Je to vůbec možné?“, klade si člověk otázku.

Faktem je, že tato, pro nás až fascinující podívaná, byla ještě nedávno – a někde stále je – i u nás. Obrovské množství černých skládek. Skládky, kde splašky protékají do spodních vod.

Co vytápění našich domů? Kouřící komíny domů spalovaly kromě nekvalitního uhlí všechno, co hořelo...

Velice často dnes slyšíme, že si lidé stěžují na Evropskou unii. Co však považují za velice pozitivní na EU, je přístup k ekologii – životnímu prostředí. Kolik tisíců starých skládek bylo rekultivováno a recyklováno? Kolik měst a obcí nemělo řádné čistíčky odpadů? Kolik sběrných dvorů bylo za peníze EU vybudováno? Je pravdou, že každá mince má dvě strany. Lícem EU je vynaložení nepředstavitelného množství financí na životní prostředí.

Bůh stvořil tento svět, stvořil přírodu, stvořil člověka. Člověka učinil správcem toho všeho. Příroda je Boží dar, obzvláště na jaře při východu slunce je člověk schopen vnímat tu nádhru svěřeného. Proč bychom měli ničit nejen přírodu, ale i Boží stvoření – člověka? **Jan Hradil**

Kostel sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí

pondělí 20.5. 2019, 20.00

CAMERATA PRAGENSIS ORCHESTRA

Aleš Bárta – varhany
J. S. BACH, G. F. HÄNDEL, A. VIVALDI, W. A. MOZART

úterý 21.5. 2019, 17.00

Michal Hanzal – varhany

František Bílek – trubka
G. F. HÄNDEL, J. S. BACH, G. P. TELEMANN, W. A. MOZART

středa 22.5. 2019, 17.00

Bohumír Rabas – varhany

Hana Jonášová – soprán
L. VIERNEG, F. HÄNDEL, W. A. MOZART, F. SCHUBERT

středa 22.5. 2019, 20.00

RADIO SYMPHONY COLLEGIUM

Marek Zvolánek – trubka
A. DVOŘÁK, M. RAVEL, W. A. MOZART, A. VIVALDI

čtvrtek 23.5. 2019, 17.00

SAINT NICHOLAS CHAMBER SOLOISTS

Michal Hanzal – varhany
Martina Bauerová – soprán
František Bílek – trubka
J. S. BACH, G. F. HÄNDEL, A. VIVALDI, C. SAINT-SAËNS

sobota 25.5. 2019, 17.00

Zuzana Němečková – varhany

Věra Likérová – soprán
G. CACCINI, J. S. BACH, A. VIVALDI, W. A. MOZART

sobota 25.5. 2019, 20.00

VIVALDI ORCHESTRA PRAGA

Václav Návrat – baroque barokní housle
A. VIVALDI, W. A. MOZART, A. DVOŘÁK

neděle 26.5. 2019, 17.00

ADAMUS TRIO

Jan Adamus – hoboj, anglický roh
Markéta Vokáčová – housle
Martin Levický – piano, varhany
J. S. BACH, W. A. MOZART, B. SMETANA, A. DVOŘÁK

neděle 26.5. 2019, 20.00

CAMERATA PRAGENSIS ORCHESTRA

Aleš Bárta – varhany
J. S. BACH, G. F. HÄNDEL, A. VIVALDI, W. A. MOZART

Změna programu vyhrazena.

Kibera: příběh slumu

V pondělí 20. května od 18 hodin bude ve Francouzském institutu v Praze promítán nový český celovečerní dokument **KIBERA: PŘÍBĚH SLUMU**.

Snímek byl součástí letošního filmového festivalu Jeden svět zaměřeného na lidská práva. Odehrává se v jednom z největších afrických slumů a ukazuje, že i za kulisami z vlnitého plechu a hlíny žijí lidé, kteří chtějí měnit svůj svět k lepšímu. Součástí je výstava fotek a debata s českým režisérem filmu Martinem Pávem. **red**

Smutná zpráva

Ve středu 1. května 2019 zemřel ve věku 97 let bratr farář Rudolf Němec, který sloužil v náboženských obcích Praha-Žižkov, Liberec, Most, Litvínov a Řevnice. Rozloučení se konalo v sobotu 11. května 2019 ve 13 hodin na Malé Straně v kostele Jana Křtitele Na Prádle. **red**

Čtené divadlo - Basilejský koncil

Divadelní soubor při ČČSH Vinohrady vás zve na představení Čtené divadlo - Basilejský koncil. Divadelní hru Davida Hrona o Basilejském koncilu, která vás nevsední, neformální a humornou formou uvede do podstatného úseku českých dějin, zahrají vysokoškolské studenti.

- V neděli 19. května od 11 hodin v Husově sboru v Nuslích (Táborská 65, Praha 4 - Nusle)
- v pátek 24. května od 18 hodin v rámci Noci kostelů v divadle Mana při Husově sboru ve Vršovicích (Moskevská 34, Praha - Vršovice).

Těšíme se na Vás!

MNŠ

Týdeník Církve československé husitské. Vydává: Ústřední rada Církve československé husitské, Wuchterlova 5, 160 00 Praha 6.

Vedoucí redaktorka: ThDr. Klára Břeňová, redaktori: Mgr. Ervín Kukuczka, Milan Udržal, *grafik*.

Šéfredaktorka Cesty: Mgr. Jana Krajčířiková.

Tel. redakce: 220 398 107; e-mail: cesky.zapas@ccsh.cz Tisk: Grafotechna. Distribuce a reklamace: ADLEX, spol. s r. o., Xaveriova 1888/45, Praha 5 150 00

Redakce si vyhrazuje právo na úpravy a krácení příspěvků.

Předplatné: Mgr. Jitka Wendlíková, tel.: 220 398 117, e-mail: prodejna.blahoslav@ccsh.cz

PRAŽSKÁ DIECÉZE
Církve československé husitské

Odbor duchovní péče

srdečně zve

na 24. ročník akce pro děti

„MALOVÁNÍ NA CHODNÍKU“

letos na téma

sobota 25. května 2019
od 13 do 17 hodin
v Husově sboru v Čelákovících

15:00 vystoupení *Beruška Band* Vlad'ky Drdové

odměny pro všechny malé malíře
hry na farní zahradě
drobné občerstvení

 připojte se také k naší události na facebooku

Potopa ustoupila
Noe poděkoval Bohu
Bůh všem požehnal
Genesis kap. 8. a 9.

